

Unos podataka u programsko okruženje R i struktura objekata

Lucija Kanjer, e-mail: lucija.kanjer@biol.pmf.hr

2024-10-21

Sadržaj praktikuma

- Uvod u rad u programskom okruženju R i osnovne funkcije, instaliranje programskih paketa
- *Unos podataka u programsko okruženje R, struktura objekata*
- Rad s objektima i podacima te definiranje bioloških varijabli u R-u
- Grafički prikaz bioloških podataka i testiranje razdiobe podataka u R-u
- Primjeri osnovnih statističkih analiza kategoričkih i numeričkih varijabli u biološkim istraživanjima u R-u
- Regresije i korelacije, linearni modeli bioloških podataka – primjeri u R-u
- Primjena parametrijskih statističkih testova bioloških podataka u R-u
- Primjena neparametrijskih statističkih testova bioloških podataka u R-u
- Primjeri multivarijatnih analize bioloških podataka u R-u - linearni modeli, klaster analize i ordinacijske analize

Sadržaj današnje vježbe

- Kreiranje objekata u R-u - ručni unos
- Varijable, vektori, matrice i podatkovni okviri (*data frame*)
- Provjera tipa podataka
- Provjera strukture objekata
- Učitavanje datoteka u R (tekstualne, CSV i Excel datoteke)
- Pristupanje pojedinačnim stupcima i retcima iz tablica
- Izvoz R objekata u datoteke

Materijali

- Materijali za današnju vježbu dostupni na GitHub repozitoriju "APBI_2024" na linku:
- https://github.com/lucijakanjer/APBI_2024

The screenshot shows the GitHub repository page for 'APBI_2024' by user 'lucijakanjer'. The repository is public and has 1 branch (main) and 2 commits. The file list includes:

File	Commit Message	Commit Date
01_Uvod_prezentacija.pdf	Add files via upload	last week
01_Uvod_skripta.R	Add files via upload	last week
README.md	Initial commit	last week
zivotinje.txt	Add files via upload	last week

The README file is selected and shows the title 'APBI_2024' and the description: 'Praktične vježbe za kolegij "Analiza podataka u biološkim istraživanjima" u akademskoj godini 2024/25'.

On the right side, the 'About' section provides more details about the repository, including the README, Activity, Stars (0), Watching (1), and Forks (0). The 'Releases' and 'Packages' sections indicate that no releases or packages have been published yet.

Ručni unos objekata u R-u

Varijable

```
### Kreiranje objekata u R-u - ručni unos  
# 1. Varijable  
x <- 3.14          # numeric - brojčana vrijednost  
y <- "DNA"         # character - tekst (mora ići u navodnike)  
z <- TRUE          # logical - logička vrijednost (TRUE/FALSE)
```

Provjera tipa i strukture podataka

```
# Provjera tipa podataka  
class(x) # prikazuje samo tip varijable
```

```
## [1] "numeric"
```

```
str(x) # struktura: prikazuje tip varijable i što ona sadrži
```

```
## num 3.14
```

Provjerite tip podataka varijabli y i z!

```
# Provjerite tip podataka varijabli y i z!  
class(y)
```

```
## [1] "character"
```

```
class(z)
```

```
## [1] "logical"
```

Vektori

Vektor je niz elemenata iste vrste (npr. svi brojevi ili svi tekstovi).

```
# 2. Vektori
```

```
geni <- c("BRCA1", "TP53", "MYC") # tekstualni vektor gena  
print(geni)
```

```
## [1] "BRCA1" "TP53"  "MYC"
```

```
duljine <- c(1863, 1179, 1584) # numerički vektor duljina gena u parovima baza (bp)  
print(duljine)
```

```
## [1] 1863 1179 1584
```


Matrice

Matrica je 2D struktura podataka iste vrste (redovi x stupci).

```
# 3. Matrice - skup vektora istog tipa
# Definiranje matrice
matrix_mikrobi <- matrix(c(85, 47, 37, 10, 65, 50, 28, 8),
                          nrow = 4, # postavljanje broja redaka u matrici
                          byrow = TRUE) # definiranje popunjavanja matrice po retcima

# Dodavanje naziva redaka i stupaca
rownames(matrix_mikrobi) <- c("Bakterija1", "Bakterija2", "Gljivica1", "Gljivica2")
colnames(matrix_mikrobi) <- c("CFU_kuhinja", "CFU_kupaonica")
```

```
print(matrix_mikrobi)
```

```
##           CFU_kuhinja CFU_kupaonica
## Bakterija1          85           47
## Bakterija2          37           10
## Gljivica1           65           50
## Gljivica2           28            8
```

Podatkovni okvir (*data frame*)

Data frame je struktura podataka koja može sadržavati vektore varijabli različitih vrsta (brojevi, tekst, logičke vrijednosti).

```
# 4. Podatkovni okvir (data frame) - skup vektora različitih tipova
df_mikrobi <- data.frame(
  CFU = c(85, 47, 37, 10, 65, 50, 28, 8), # numerički vektor
  mikrorganizam = c("Bakterija", "Bakterija", "Gljivica", "Gljivica"), # tekstualni vektor
  lokacija = c("kuhinja", "kupaonica", "kuhinja", "kupaonica") # tekstualni vektor
)
```

```
# Uvid u data frame  
print(df_mikrobi) # ispis u konzoli
```

```
##   CFU mikrorganizam  lokacija  
## 1  85      Bakterija  kuhinja  
## 2  47      Bakterija  kupaonica  
## 3  37      Gljivica   kuhinja  
## 4  10      Gljivica   kupaonica  
## 5  65      Bakterija  kuhinja  
## 6  50      Bakterija  kupaonica  
## 7  28      Gljivica   kuhinja  
## 8   8      Gljivica   kupaonica
```

```
View(df_mikrobi) # vizualizacija tablice u novom listu
```

	CFU	mikroorganizam	lokacija
1	85	Bakterija	kuhinja
2	47	Bakterija	kupaonica
3	37	Gljivica	kuhinja
4	10	Gljivica	kupaonica
5	65	Bakterija	kuhinja
6	50	Bakterija	kupaonica
7	28	Gljivica	kuhinja
8	8	Gljivica	kupaonica

Showing 1 to 8 of 8 entries, 3 total columns

Učitavanje podataka iz datoteka

```
### Učitavanje datoteka
```

```
# Podsjetimo se naredbi za provjeru i postavljanje radnog direktorija!
```

```
getwd()
```

```
## [1] "C:/Users/Hrvoje/Documents/APUBI/02_Unos_podataka"
```

```
setwd("C:/Users/Hrvoje/Documents/APUBI/02_Unos_podataka") #izmjeniti za vaše računalo!
```

Učitavanje tekstualnih datoteka

- Tekstualne datoteke imaju nastavak “.txt” te su stupci odvojeni znakom **Tab**
- Datoteke koje imaju stupce odvojene Tab-om mogu se nalaziti zapisani i u TSV formatu (Tab Separated Values), te imati nastavak “.tsv”

```
# Učitavanje tekstualnih datoteka  
zivotinje <- read.table("zivotinje/zivotinje.txt",  
                        header = TRUE)
```

View(zivotinje) # ili klik na objekt u environmentu

	uzorak	vrsta	visina_cm	masa_g	skupina
1	1	Miš	10	25	Sisavci
2	2	Miš	12	30	Sisavci
3	3	Miš	9	22	Sisavci
4	4	Miš	11	28	Sisavci
5	5	Miš	13	35	Sisavci
6	6	Golub	35	300	Ptice
7	7	Golub	32	280	Ptice
8	8	Golub	36	320	Ptice
9	9	Golub	34	310	Ptice
10	10	Golub	33	290	Ptice
11	11	Vrabac	15	24	Ptice

Showing 1 to 12 of 20 entries, 5 total columns

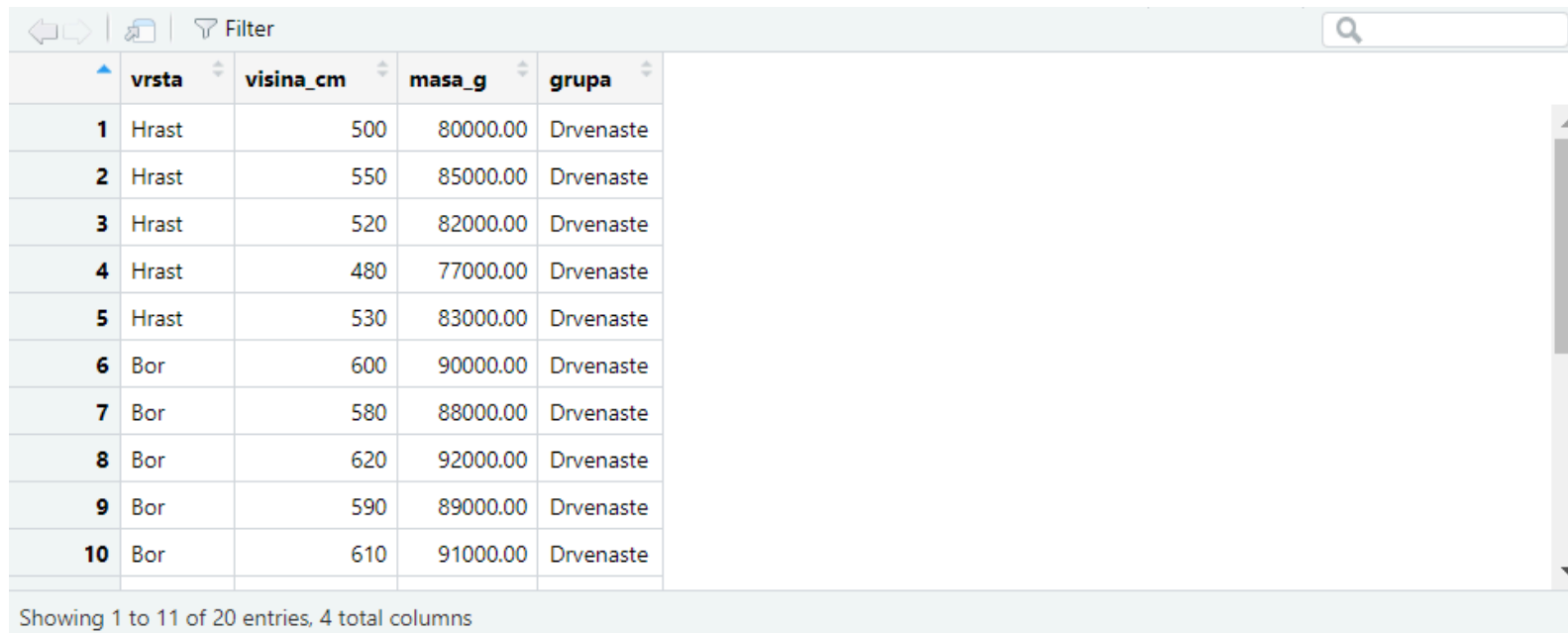
CSV tablice

- CSV označava *Comma Separated Values* te su stupci odvojeni zarezima
- imaju nastavak .csv
- mogu se otvoriti pomoću Notepada ili Excela
- Excel upute: *označiti cijeli stupac* -> Data -> Text to columns -> Delimited -> *označiti Comma*

Učitavanje CSV tablica

```
# Učitavanje CSV tablica  
biljke <- read.csv("biljke/biljke.csv", header = TRUE)
```

View(biljke) # ili klik na objekt u environmentu

The screenshot shows a data table interface. At the top, there is a toolbar with icons for navigation (back, forward), a filter icon, and a search bar. The table has four columns: 'vrsta', 'visina_cm', 'masa_g', and 'grupa'. The first column contains indices from 1 to 10. The 'vrsta' column lists 'Hrast' for indices 1-5 and 'Bor' for indices 6-10. The 'visina_cm' column contains values ranging from 480 to 610. The 'masa_g' column contains values ranging from 77000.00 to 91000.00. The 'grupa' column lists 'Drvenaste' for all entries. A status bar at the bottom indicates 'Showing 1 to 11 of 20 entries, 4 total columns'.

	vrsta	visina_cm	masa_g	grupa
1	Hrast	500	80000.00	Drvenaste
2	Hrast	550	85000.00	Drvenaste
3	Hrast	520	82000.00	Drvenaste
4	Hrast	480	77000.00	Drvenaste
5	Hrast	530	83000.00	Drvenaste
6	Bor	600	90000.00	Drvenaste
7	Bor	580	88000.00	Drvenaste
8	Bor	620	92000.00	Drvenaste
9	Bor	590	89000.00	Drvenaste
10	Bor	610	91000.00	Drvenaste

Showing 1 to 11 of 20 entries, 4 total columns

Paket readxl

- Za Excel prvo moramo učitati paket readxl
- `install.packages("readxl")`

```
library(readxl) # učitavanje paketa
```

```
# Učitavanje Excel tablice pingvini
pingvini <- read_excel("pingvini/pingvini.xlsx")
View(pingvini) # ili klik na objekt u environmentu
```

	species	island	bill_length_mm	bill_depth_mm	flipper_length_mm	body_mass_g	sex	year
1	Adelie	Torgersen	39.1	18.7	181	3750	male	2007
2	Adelie	Torgersen	39.5	17.4	186	3800	female	2007
3	Adelie	Torgersen	40.3	18.0	195	3250	female	2007
4	Adelie	Torgersen	NA	NA	NA	NA	NA	2007
5	Adelie	Torgersen	36.7	19.3	193	3450	female	2007
6	Adelie	Torgersen	39.3	20.6	190	3650	male	2007
7	Adelie	Torgersen	38.9	17.8	181	3625	female	2007
8	Adelie	Torgersen	39.2	19.6	195	4675	male	2007
9	Adelie	Torgersen	34.1	18.1	193	3475	NA	2007
10	Adelie	Torgersen	42.0	20.2	190	4250	NA	2007

Showing 1 to 11 of 344 entries, 8 total columns

Pregled i struktura data frame-ova

```
# Pregled prvih redaka podataka  
head(zivotinje)
```

```
##   uzorak vrsta visina_cm masa_g skupina  
## 1      1  Miš      10      25 Sisavci  
## 2      2  Miš      12      30 Sisavci  
## 3      3  Miš       9      22 Sisavci  
## 4      4  Miš      11      28 Sisavci  
## 5      5  Miš      13      35 Sisavci  
## 6      6 Golub     35     300 Ptice
```

```
# Pregled zadnjih redaka podataka  
tail(zivotinje)
```

```
##      uzorak      vrsta visina_cm masa_g skupina  
## 15      15      Vrabac      13      21      Ptice  
## 16      16 Vjeverica      20     400 Sisavci  
## 17      17 Vjeverica      22     420 Sisavci  
## 18      18 Vjeverica      21     410 Sisavci  
## 19      19 Vjeverica      19     380 Sisavci  
## 20      20 Vjeverica      23     430 Sisavci
```

```
# Tipovi podataka - provjera strukture  
str(zivotinje)
```

```
## 'data.frame':    20 obs. of  5 variables:  
## $ uzorak      : int  1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 ...  
## $ vrsta       : chr  "Miš" "Miš" "Miš" "Miš" ...  
## $ visina_cm   : int  10 12 9 11 13 35 32 36 34 33 ...  
## $ masa_g      : int  25 30 22 28 35 300 280 320 310 290 ...  
## $ skupina     : chr  "Sisavci" "Sisavci" "Sisavci" "Sisavci" ...
```


Izvlačenje pojedinačnih stupaca data frame-a

```
# Stupac predstavlja varijable  
vrsta_zivotinja <- zivotinje$vrsta  
print(vrsta_zivotinja)
```

```
## [1] "Miš"      "Miš"      "Miš"      "Miš"      "Miš"      "Golub"  
## [7] "Golub"    "Golub"    "Golub"    "Golub"    "Vrabac"    "Vrabac"  
## [13] "Vrabac"   "Vrabac"   "Vrabac"   "Vjeverica" "Vjeverica" "Vjeverica"  
## [19] "Vjeverica" "Vjeverica"
```

Izvlačenje pojedinačnih redaka data frame-a

```
# Redak predstavlja uzorke  
zivotinja_1 <- zivotinje[1, ]  
print(zivotinja_1)
```

```
##   uzorak vrsta visina_cm masa_g skupina  
## 1      1   Miš        10     25 Sisavci
```

Izvoz R objekata u datoteke

- koristimo naredbu `write.table()`
- nova datoteka će se stvoriti u radnom direktoriju u kojem se trenutno nalazimo

 # Izvoz R objekata u datoteke

```
write.table(df_mikrobi, # definiramo koji objekt želimo eksportati  
            file = "mikrobi.csv", # definiramo naziv datoteke  
            sep = ",", # definiramo separatore stupaca  
            row.names = FALSE) # definiramo da R ne zapiše broj redaka u zasebni stupac
```

Zadaci

1. Kreirajte 2 varijable, u jednu spremite ime vrste po vašem izboru, a u drugu broj jedinki te vrste.
2. Ispištite tip objekta za novokreirane varijable.
3. Kreirajte 2 vektora, u jednom pohranite tekstove, a u drugom brojeve.
4. Kreirajte data frame s biološkim podacima po vašem izboru, mora sadržavati 2 numeričke i 2 kategoričke varijable.
5. Ispištite strukturu novokreiranog data frame-a.
6. Iz vašeg kreiranog data frame-a izolirajte jedan stupac i spremite ga u novi vektor.

Kviz iz vježbe 2

- Molim vas riješte kratki kviz današnje vježbe! Kviz je anoniman i možete ga riješiti više puta!
- Dostupan je na linku <https://forms.office.com/e/Y173G45DYs> ili skeniranjem QR koda.

Kviz - APBI Vježba 2

Rješenje zadatka 1

 # 1. Kreirajte 2 varijable, u jednu spremite ime vrste po vašem izboru, a u drugu broj jedinki te vrste

```
vrsta <- "glavata zelva"  
brojnost <- 26
```

Rješenje zadatka 2

```
# 2. Ispištite tip objekta za novokreirane varijable.  
class(vrsta)
```

```
## [1] "character"
```

```
class(brojnost)
```

```
## [1] "numeric"
```

Rješenje zadatka 3

#3. Kreirajte 2 vektora, u jednom pohranite tekstove, a u drugom brojeve.

```
vektor_kornjača <- c("glavata želva", "zelena želva", "sedmopruga usminjača")
```

```
vektor_jedinki <- c(27, 17, 7)
```


Rješenje zadatka 4

```
# 4. Kreirajte data frame s biološkim podacima po vašem izboru,  
# mora sadržavati 2 numeričke i 2 kategoričke varijable.  
df_kornjače <- data.frame(  
  vrsta = c("glavata želva", "zelena želva", "sedmopruga usminjača"),  
  brojnost = c(27, 17, 7),  
  duljina = c(58, 39, 96),  
  lokacija = c("Jadransko more", "Jadransko more", "Tirensko more")  
)
```

Rješenje zadatka 5

```
# 5. Ispištite strukturu novokreiranog data frame-a.  
str(df_kornjače)
```

```
## 'data.frame':    3 obs. of  4 variables:  
## $ vrsta      : chr  "glavata želva" "zelena želva" "sedmopruga usminjača"  
## $ brojnost: num  27 17 7  
## $ duljina  : num  58 39 96  
## $ lokacija: chr  "Jadransko more" "Jadransko more" "Tirensko more"
```

Rješenje zadatka 6

```
# 6. Iz vašeg kreiranog data frame-a izolirajte jedan stupac i spremite ga u novi vektor.  
lokacija_kornjače <- df_kornjače$lokacija  
print(lokacija_kornjače)
```

```
## [1] "Jadransko more" "Jadransko more" "Tirensko more"
```